

Restauen el retaule de Santa Anna de la catedral de Tortosa, una de les joies de l'art barroc català

La intervenció, realitzada per encàrrec del Bisbat de Tortosa, ha durat quatre mesos i l'ha dut a terme un equip de cinc restauradors

Equip de restauradors del Centre de Restauració de Béns Mobles de Catalunya treballant sobre el retaule | Cedida

El Centre de Restauració de Béns Mobles de Catalunya (CRBMC) del Departament de Cultura ha dut a terme la primera fase de la conservació i restauració del retaule de Santa Anna, una de les joies de l'art barroc de la catedral de Tortosa i únic retaule de fusta conservat de l'escultor Isidre Espinalt. Les peces restaurades en esta primera fase es troben actualment exposades al públic a la catedral, a la mateixa capella que aixoplugava el retaule.

El CRBMC ha restaurat les peces, escultures i relleus de fusta policromada i daurada, que formen part del basament, del pis central i del cimbal del retaule. D'este darrer, cal destacar la intervenció en el gran relleu central, amb l'escena de la Visitació.

La intervenció ha estat finançada íntegrament pel capítol de la catedral, mentre que el CRBMC, on s'ha realitzat, n'ha fet la direcció tècnica i ha dut a terme les anàlisis fisicoquímiques i les tècniques d'examen fotogràfic. L'actuació ha durat quatre mesos i hi ha intervingut un equip de cinc restauradors.

Després d'un estudi tècnic previ, per avaluar els riscos i la metodologia de treball, es va desmuntar el retaule, el mes de setembre de 2018, i es van obtenir un total de 56 peces, que són les que formen el conjunt.

El retaule de Santa Anna abans de la restauració Foto: Cedida

A partir de l'octubre del mateix any, i fins al febrer de 2019, es va dur a terme la primera fase de restauració d'una bona part de conjunt de peces del basament, del pis central i el gran relleu del cimbal. Estes peces es van desinsectar, i el suport de fusta es va consolidar i estabilitzar. Posteriorment, es va fer el procés de neteja per retirar els estrats de brutícia i els vernissos oxidats que s'havien anat acumulant al llarg dels segles i que amagaven els colors i brillantor originals. També es va dur a terme la fixació dels estrats pictòrics, que, en moltes àrees, es trobaven descohesionats i en perill de despenjament.

Finalment, es va aplicar una capa de vernís de protecció a totes les peces i es van retocar totes les pèrdues de policromia per minimitzar l'impacte visual i millorar-ne la lectura estètica. El criteri d'intervenció ha estat el més respectuós per a l'obra, però també, per a la seua història.

La segona fase, que començarà enguany, ha de continuar amb els treballs de conservació i restauració de la resta de les peces del retaule. Finalment, la tercera i darrera fase serà la del muntatge final del retaule. Possiblement, serà la més complexa de totes, ateses les dimensions del moble. Per a esta operació, caldrà fer un estudi previ sobre la nova estructura auxiliar de suport que subjectarà i ancorarà el moble al mur, similar en concepte i material a la que es va fer el 2017 per a l'exposició del retaule de les Santes Càndia i Còrdula, a la mateixa catedral tortosina. S'espera que esta darrera fase tinga lloc l'any 2020.

Relleu cimbal restaurat. Foto: Cedida

El retaule de Santa Anna

De mides considerables (9 per 6 metres), el retaule de Santa Anna, antigament dedicat a Sant

<https://www.aguaita.cat/noticia/14455/restauren-retaule-santa-anna-catedral-tortosa-joies-art-barroc-catala>

Ruf d'Avinyó, és un moble barroc, provinent de la catedral de Tortosa. Obrat en fusta d'alba, entre 1728 i 1732, i encarregat pel capítol de la catedral de Tortosa, es tracta d'un extraordinari i singular retaule de l'escultor Isidre Espinalt i Serra-rica (Sant Joan d'Oló, 1658 - Sarra, 1737) i del seu fill homònim, i constitueix l'única producció de gran format que es conserva d'esta nissaga d'escultors, atès que gran part de la seua obra va tenir la mala fortuna de ser destruïda al llarg d'anys. De fet, el retaule de Santa Anna va estar a punt de córrer la mateixa dissortada sort, i la seua part superior va desaparèixer en la Guerra Civil. Malgrat tot, el retaule encara conserva, en la seua composició actual, la monumentalitat que el devia caracteritzar des d'inici.

Fins a l'estiu de 2018, el retaule de Santa Anna presentava greus problemes estructurals, que posaven en perill la seua integritat física, causats per diversos factors: l'envelliment dels materials, l'activitat dels insectes xilòfags i els factors antròpics. Esta patologia va provocar que el retaule presentés un desplom del lateral esquerre, que amenaçava amb un col·lapse imminent. Així, el CRBMC i el capítol de la catedral, van determinar conjuntament que era urgent i prioritari començar el treballs de conservació i restauració, amb el desmuntatge de tot el conjunt per restaurar-lo als tallers del CRBMC.

Per altra banda, les capes de preparació i la policromia i dauradura presentaven pèrdues, aixecaments i desplaçaments, sobretot a les parts en què la fusta havia tingut moviments. Quant a les capes de superfície, s'observaven nombroses repintades i importants esquitxos i regalims de cera de ciris i espelmes.

En general, el retaule presentava un aspecte fosc i ennegrit, producte dels vernissos oxidats i de les capes de pols i brutícia que s'havien dipositat a sobre de la seua superfície pictòrica.

Columnes de retaule restaurades. Foto: Cedida